HE 109/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä - Lakivaliokunta 16.9.2016/ Asiantuntijalausunto, Suomen Asianajajaliitto

Yleistä

Hallituksen esitys on sisällöltään kattava ja tarvittava sääntely on perustellusti selvitetty. Esitykseen on kerätty olennaiset kohdat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta (EU) N:o 655/2014, jota täydentävien kansallisten säädösten laatimisesta esityksessä on kysymys.

Asetusta täydentävien kansallisten säädösten määrän tarve on vähäinen eikä lakiesityksessä olekaan kuin 20 pykälää. Esitetty säädösmalli on hyvä ja riittävä.

Pohdintaa ja valintaa on tarvittu tuomioistuinten ja täytäntöönpanoviranomaisten toimivallan määrittelyssä.
Hallituksen esityksessä on vakuuttavasti perusteltu vaihtoehtoisista ratkaisuista valittavaksi ehdotettu eikä esityksestä ole huomautettavaa.

Oikeusturva

Sekä asetuksessa että nyt käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä kansalliseksi laiksi on korostettu tärkeää asiaa, osapuolten oikeusturvaa. Turvaamistoimeen liittyy välttämättömänä osana haasteita sekä velkojan - turvaamistoimen hakijan, että velallisen - turvaamistoimen kohteen, kannalta. Olennaisen tärkeää on, että turvaamistoimesta määrättäessä ja sitä täytäntöönpantaessa pystytään säilyttämään tasapaino velkojan ja velallisen oikeusturvan välillä.

Näyttää siltä, että kynnys turvaamismääräyksen saamiseksi on korkeampi kuin turvaamistoimen saamiseksi kansallisessa Oikeudenkäymiskaaren 7 luvussa säädetyssä menettelyssä. Toisaalta turvaamistoimen kohteena olevan velallisen oikeus saada korvausta turvaamismääräyksestä aiheutuvasta vahingosta on suppeampi kuin kansallisessa menettelyssä.

Uudentyyppinen menettely varsin lyhyine määräaikoineen asettaa erityisesti päätöksiä Suomessa tekevälle Helsingin käräjäoikeudelle suuria haasteita. Tuomioistuimessa ei ole aiemmin tarvinnut tehdä päätöksiä vakuuden määrästä ja laadusta tämän tyyppisissä asioissa, joissa ei ole kaksiasianosaissuhdetta päätösharkintaa tehtäessä. Tuomioistuimelta vaaditaan oma-aloitteisuutta ja rohkeutta vakuudesta päätettäessä. Lienee välttämätöntä antaa näitä asioita ratkaiseville tuomareille täydennyskoulutusta tällaisessa aiemmin vain ulosottomiehelle kuuluneessa vakuuden arvon ja riittävyyden arvioimiskysymyksessä.

Tehokas prosessi

Turvaamismääräyksen hakeminen ja täytäntöönpano sekä muutoksenhaku näihin ovat varsin monimuotoisia menettelyitä. Asetus sisältää pitkiä listoja tarvittavista tiedoista ja menettelyssä on monia varsin lyhyitä määräaikoja.

Menettelyä hoidetaan eri viranomaisissa. Tiedon kulun nopeus ja varmuus viranomaisten välillä ja myös asianosaisille on tärkeä osa sujuvasti etenevää ja tarkoituksenmukaista prosessia.

Kysymyksessä on uusi prosessi, jonka hoitamiseksi ei ole valmista käytäntöä. Menettelyn kulku ja vaadittavat dokumentit on asetuksessa ja lakiesityksessä varsin tarkasti mallinnettu. Tässä on loistava tilaisuus toteuttaa turvaamismääräyksen hakeminen, täytäntöönpano ja näihin liittyvä muutoksenhaku kokonaan digitaalisena prosessina.

Koska turvaamismääräyskin varmasti joskus tulee osaksi tuomioistuinten sähköistä asianhallintaa AIPAa, voisi tämän mallintaminen ja toteuttaminen digitaalisesti jo nyt menettelyn ollessa uusi, olla kustannustehokasta.

Digitaalinen työnkulku ja automaatio poistaisi varmasti määräaikojen seuraamisesta ja noudattamisesta aiheutuvia haasteita. Sähköinen asiointi ohjaisi asianosaiset antamaan vaadittavat tiedot sekä ohjaisi jutun suoraan oikealle viranomaiselle - joko tuomioistuimelle tai ulosottomiehelle.

Ohjattu ja osittain automatisoitu työnkulku vähentäisi myös koulutuksen tarvetta. Oletettavasti vähäiset asiamäärät Suomessa toki puoltavat perinteistä paperiprosessia.

Helsingissä 14.9.2016

Kari Jaatinen
asianajaja, varatuomari
Helsinki